

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

تحلیل ابعاد جامعه‌شناختی مدرسه‌ستیزی و مدرسه‌کشی جبهه صهیونی-آمریکایی

محمود تیموری
دکتری جامعه‌شناسی
گروه آموزش علوم اجتماعی دانشگاه فرهنگیان استان خراسان جنوبی

۱۹ اردیبهشت ۱۴۰۵

مقدمه

چرا در جنگ‌های نوین، «مدرسه» به خط مقدم نبرد تبدیل شده است؟

تغییر ماهیت جنگ از نبرد بر سر قلمرو به نبرد بر سر هویت و آینده‌سازی.

حمله به نهادهای دانش به مثابه حمله به ریشه‌های تمدن و مقاومت.

تخریب سخت: تخریب فیزیکی شامل: انهدام ساختمان، کشتن معلمان و دانش‌آموزان.

تخریب نرم: بی‌اعتبارسازی جایگاه نهادی، ایجاد بی‌اعتمادی، و جایگزینی محتوا و ارزش‌ها.

ضرورت
بحث

تخریب
سخت و
تخریب
نرم

مدرسه‌کشی -
Scholasticide

هدف قرار دادن فیزیکی مدارس، دانشگاه‌ها و کتابخانه‌ها به عنوان مراکز تجمع و نماد حاکمیت ملی
ترور نخبگان علمی و اساتید
ایجاد ترس و ناامنی برای جلوگیری از تداوم فرآیند آموزش.

معرفت/دانش‌کشی -
Epistemicide

نابودی شیوه‌های بومی تولید دانش و جایگزینی آن با دانش
استعماری. حذف روش‌های شناخت رقیب.
مهاجرت نخبگان و ایجاد فرارمغزهای اجباری

مدرسه‌ستیزی -
School Hostility

ایجاد نفرت یا بی‌اعتمادی ساختاریافته نسبت به نهاد رسمی آموزش.
کاهش سرمایه نمادین نهاد علم مدرسه و دانشگاه در اذهان عمومی
ترویج الگوهای موفقیت کاذب و سریع (سلبریتی‌سازی) منهای تحصیلات
رسمی و تلاش نظام‌مند
القای ناکارآمدی ذاتی نظام آموزشی ملی به منظور پذیرش استانداردهای
آموزشی غربی (نئولیبرالیسم آموزشی و خصوصی‌سازی).

نظریه نظام جهانی والرشتاین: جهان را به سه حوزه تقسیم می‌کند:

ارائه نظریات پایه تحلیل و تصویر چندلایه

۱- مرکز (Core)

- فناوری پیشرفته و سرمایه‌گذاری قوی
- استثمارگر منابع پیرامون
- مثال: آمریکا، اروپای غربی، ژاپن

۲- پیرامون (Periphery)

- کشورهای فقیر و در حال توسعه
- تأمین‌کننده مواد خام، نیروی کار ارزان و بازار مصرف
- وابسته به مرکز
- مثال: بسیاری از کشورهای آفریقایی و آسیایی

۳- نیمه پیرامون (Semi-Periphery)

- کشورهای در حال گذار
- هم استثمار می‌شوند هم استثمار می‌کنند
- مثال: برزیل، ترکیه، هند

ایده اصلی:

سطح
ساختاری
- جهانی

- ✓ روابط بین این حوزه‌ها مبتنی بر استثمار ساختاری و انتقال منابع و فرصت‌هاست؛
- ✓ آموزش یکی از مهم‌ترین ابزارهای این انتقال و شکل‌دهنده "تقسیم جهانی کار" و قدرت.
- ✓ آموزش در نظام جهانی کارکردی دوگانه دارد: هم ابزار بازتولید نظم جهانی، هم پتانسیل مقاومت اجتماعی.

ارائه نظریات پایه تحلیل و تصویر چندلایه

۱- لوئی آلتوسر
بازتولید ایدئولوژیک

□ آلتوسر نشان می‌دهد که مدرسه چگونه در هر سطح از این ساختار، سوژه‌هایی متناسب با جایگاه آن بخش تولید می‌کند:

□ در هسته: تربیت مدیران، کارشناسان، تولیدکنندگان دانش و حاملان مشروعیت جهانی

□ در پیرامون: تربیت نیروهای تابع، مصرف‌کننده، و وابسته به نظم مسلط

□ در نیمه پیرامون: ترکیبی از انقیاد و تحرک محدود

در این چارچوب، نابرابری آموزشی فقط مسئله‌ای داخلی نیست، بلکه بخشی از بازتولید تقسیم کار جهانی است.

سطح
ایدئولوژیک

ارائه نظریات پایه تحلیل و تصویر چندلایه

سطح ایدئولوژیک

۲- گرامشی

- گرامشی از مفهوم هژمونی برای توضیح این نکته استفاده می‌کند که سلطه فقط با زور حفظ نمی‌شود، بلکه با رضایت‌سازی فرهنگی نیز تداوم می‌یابد.
- در این نگاه، مدرسه یکی از مهم‌ترین نهادهای تولید رضایت است
- دانش‌آموز در کشور پیرامونی می‌آموزد که پیشرفت یعنی «شبیهِ هسته شدن». این یعنی پذیرش داوطلبانه سلطه فرهنگی هسته، که گرامشی آن را رضایت‌سازی می‌نامد.
- آموزش در اینجا ابزار تثبیت هژمونی جهانی است.

۳- مکتب فرانکفورت

- آدورنو، هورکهایمر و مارکوزه (با طرح مفاهیم خرد ابزاری، فرهنگ تک‌ساحتی و نیاز به سلطه‌گری) معتقدند که مدرنیته سرمایه‌داری فقط از طریق اقتصاد عمل نمی‌کند، بلکه از طریق صنعت فرهنگ، استانداردسازی آگاهی، و تضعیف تفکر انتقادی نیز کار می‌کند.
- هدف تربیت «نیروی کار کارآمد» برای بازار جهانی است.

ارائه نظریات پایه تحلیل و تصویر چندلایه

سطح
بازتولید
اجتماعی

۱- پیر بوردیو و سرمایه فرهنگی

- بوردیو مدرسه را موتور تولید و انتقال سرمایه فرهنگی می‌داند؛
- در نظام جهانی، توزیع سرمایه فرهنگی بسیار ناهمگن است و مدارس پیرامون اغلب فاقد امکان تولید/انتقال مطلوب این سرمایه‌اند.
- حمله به مدارس، به تعبیر بوردیو، خشونت نمادین مضاعف است که چرخه‌های محرومیت و نابرابری را تثبیت می‌کند و موقعیت آن‌ها در نظام جهانی را پایین‌تر می‌برد.

ارائه نظریات پایه تحلیل و تصویر چندلایه

سطح امکان مقاومت

۱- ایوان ایلیچ و مدرسه‌کشی در نظام جهانی

❑ ایلیچ معتقد است مدرسه ابزار انحصار دانش و کنترل اجتماعی است؛

❑ در نظام جهانی، حمله به مدارس، به معنای تشدید محرومیت، قطع شبکه‌های یادگیری و تعمیق شکاف میان هسته و پیرامون خواهد بود.

۲- پائولو فریره و آموزش رهایی‌بخش

✓ فریره آموزش را ابزاری برای آگاهی انتقادی و مقاومت می‌داند؛
✓ در نظام جهانی، مدرسه‌های پیرامونی غالباً ابزاری برای بازتولید سلطه هسته هستند، اما فریره تأکید می‌کند که آموزش می‌تواند به عنوان فضای مقاومت پیرامون علیه سلطه هسته مطرح شده و حمله به مدارس عملاً مانع شکل‌گیری آگاهی انتقادی و سازماندهی مقاومت در پیرامون می‌شود.

جمع بندی

سطح ساختاری - جهانی

سطح ایدئولوژیک

سطح بازتولید جهانی

سطح امکان مقاومت

آموزش در دل تقسیم نابرابر نظام جهانی فهم می شود.

باهدف عقب ماندگی محلی و نسلی و تضعیف امکان رشد و ارتقا در سلسله مراتب نظام جهانی.

تثبیت و بازتولید موقعیت هسته جهانی و چرخه استثمار و وابستگی.

حمله به مدارس (در معنای جامعه شناختی آن) می تواند واکنشی به این باشد که مدرسه دیگر نهاد «بازتولید وابستگی» نیست، بلکه ابزار «ارتقای اجتماعی، آگاهی بخشی و مقاومت» در نظام جهانی است.

مدرسه ستیزی
و مدرسه کشی
در نظام جهانی

باتشکر از توجه حضار محترم